

Öhrlings

PRICEWATERHOUSECOOPERS

Revisionsrapport

Analys avseende kommunens kostnadsnivå samt kvalitetsnivå och om den är hög eller låg i en jämförelse med liknande kommuner.

Vänersborgs kommun

2007-11-05

Stefan Tengberg

Rådgivare

*connectedthinking

Innehållsförteckning

1	Inledning	1
1.1	Bakgrund	1
1.2	Syfte.....	1
1.3	Metod.....	2
1.4	Avgränsning	2
2	Analys	4
2.1	Allmän grunddata	4
2.1.1	Mätninginformation	4
2.1.2	Analys	4
2.1.3	Slutsats	6
2.2	Finansiella nyckeltal	7
2.2.1	Bilaga 2	7
2.2.2	Analys	7
2.2.3	Slutsats	7
2.3	Verksamhetskostnader och kvalitet, Bilaga 3.....	9
2.3.1	Mätninginformation	9
2.3.2	Analys	9
2.3.3	Slutsats	10
2.4	Verksamhetskostnader och kvalitet, Bilaga 4-7	11
2.4.1	Mätninginformation	11
2.4.2	Analys	11
2.4.3	Slutsats	12
3	Sammanfattad analys	13

1 Inledning

1.1 Bakgrund

Redan under 90-talet började intresset med att finna olika indikatorer på hur organisationer ”mår”, istället för att fokusera på de traditionella intäkts- och kostnadsposterna. Beslutsfattare på alla nivåer behövde komplement till den ekonomiska informationen, såsom verksamhetsvolym och kvalitetsmått, för att kunna fatta adekvata beslut.

Att jämföra den egna kommunen med andra kommuner har blivit mer och mer en effektivitetsdrivande faktor. Genom att jämföra sina kostnads-, produktions- och kvalitetsmått med andras kan kommunen få signaler på var deras egen effektiviseringspotential finns och var sådan saknas.

1.2 Syfte

Målgruppen för rapporten är kommunernas förtroendevalda revisorer samt kommunledningen och syftet är att:

- Skapa en koncentrerad analys över Vänersborg kommuns verksamhets- och ekonomiska läge.
- Identifiera områden för ytterligare djupanalyser.
- Vara ett underlag inför granskningsplaneringen.

Analysen ger en översiktlig bild över vilka verksamheter som är dyrare/billigare eller som har en lägre/högre ambitionsnivå än motsvarande verksamhet i de kommuner som har liknande förutsättningar.

Med denna kunskap som grund kan kommunledningen starta processer för att se på möjligheter att minska kostnadsnivån eller att höja/sänka kvalitetsnivån.

1.3 Metod

All data som analysen bygger på är inhämtad från officiella databaser¹. Analyserna är objektiva och grundas endast på erhållen information ur databaserna.

Kommunernas värde i tabellerna är markerade med viss färg. Om värdet överstiger 105 % av genomsnittet för de jämförda kommunerna så är färgen röd. Understiger värdet 95 % av genomsnittet är färgen grön. Värdet mellan 95 % och 105 % markeras med gul färg och kommenteras som normalt värde.

Undertecknad vill betona vikten av att fortsätta analysarbetet eftersom nyckeltalen som presenteras i många fall är övergripande och kanske inte fångar hela sanningen om en kommun och dess olika verksamheter. Informationen om strukturella faktorer, serviceutbud, kvalitet och effektivitet är dimensioner i en analys, men de är svåra att fånga i en nationell uppföljning av denna art.

1.4 Avgränsning

Med underlag från bl a räkenskapsammandraget, information från skolverket, Sveriges kommuner och landsting presenteras först en översiktlig bild för hela kommunen.

Uppdelningen är på följande områden:

- Politisk verksamhet
- Infrastruktur
- Fritid och Kultur
- Förskola/skolbarnomsorg
- Utbildning
- Äldreomsorg
- IFO

Efter denna översiktliga information görs en utförligare analys av verksamheterna:

- Förskola/skolbarnomsorg

¹ Webor, SCB, Kommundatabasen, Skolverket

- Utbildningsverksamhet
- Äldreomsorg
- IFO

Inom dessa områden görs en mer ingående analys med t ex uppdelning av äldreomsorgen i ordinärt boende och särskilt boende, för barnomsorg redovisas t ex antal barn/årsarbetare m m

2 Analys

2.1 Allmän grunddata

2.1.1 Mätninginformation

Med hjälp av grunddata erhålls en överblick över Vänersborgs kommun, vilket är en bra grund inför jämförelsen inom de olika verksamheterna. Stora procentuella befolkningsgrupper inom speciella ålderssegment, skapar problem. En hög andel i åldersgruppen 0-19 respektive 65-w år innebär högre kostnader men samtidigt en kompensation i skatteutjämningsystemet.

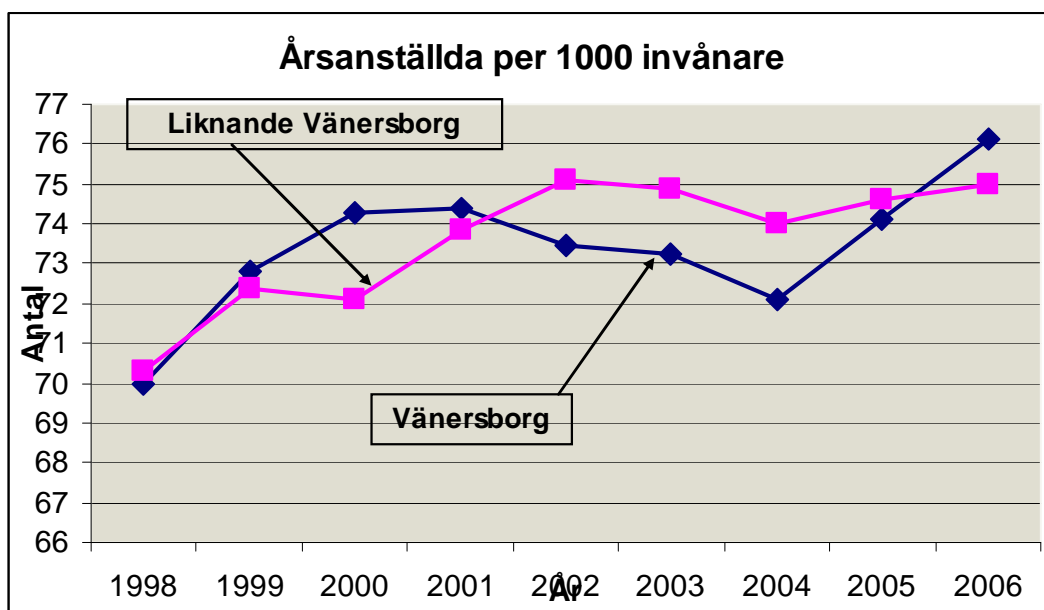
2.1.2 Analys

Allmän grunddata 2006-12-31	Vänersborg kommun	Jämförelsegrupp ,all verksamhet.	Länets kommuner	Rikets kommuner
Befolkning i % :0-6 år	7,4	7,5	7,6	7,7
7-15 år	11,2	11,1	10,8	10,7
16-19 år	6,0	5,6	5,4	5,4
19-64 år	57,6	58,5	60,4	60,1
65-79 år	13,7	12,8	11,7	12,0
85-w år	2,6	2,7	2,6	2,6

Bilaga 1, nedan visar att Vänersborgs kommun i förhållande till liknande kommuner har en liknande befolkningsstruktur men i förhållande till länet är andel av befolkningen i åldrarna 7-19 år samt 65-79 år är högre i Vänersborg.

Utdebiteringen i Vänersborg är avsevärt högre än genomsnittet och Vänersborg har kostnader för Barnomsorg, Äldreomsorg samt Individ- och familjeomsorg som är högre än vad som kompenseras i skatteutjämningsystemet.

Kommun	Folkmängd	Därav andel, %		Utdebitering	
		0 - 19 år	85 - år	totalt	kommun
Vänersborg	37 023	24,6	2,6	33,09	22,64
Ale	26 800	27,7	1,6	32,45	22,00
Oskarshamn	26 244	23,2	3,0	32,13	21,66
Lidköping	37 526	24,3	2,9	31,54	21,09
Borlänge	47 399	24,0	2,4	33,55	22,66
Timrå	17 870	25,0	2,2	32,94	22,34
Enköping	38 486	25,4	2,7	31,35	20,98
Ljungby	27 121	24,0	3,0	31,16	20,96
Mariestad	23 933	23,5	2,8	31,64	21,19
Karlskrona	61 844	23,3	3,0	31,90	21,19
Ängelholm	38 682	23,4	3,2	29,43	19,04
Genomsnitt	34 812	24,4	2,7	31,93	21,43

Antalet årsarbetare per 1000 invånare har ökat mer i Vänersborg än i jämförbar kommungrupp, antalet årsarbetare/1000 invånare har ökat från 70 till 76 (ökning med 8,8 %) mellan åren 1998 och 2006. Under samma period har antalet invånare ökat med 1,5 %.

För den jämförbara gruppen har andelen årsarbetare per 1000 invånare ökat med 6,6 % medan befolkningen har ökat med 1,8 %.

2.1.3 Slutsats

Vänersborgs har en befolkningssammansättning som är fler i åldern 7-19 år än Sverige som helhet men har liknande struktur som den jämförda kommungruppen.

Antalet årsanställda/1000 invånare har ökat mer än befolkningen i kommunen vilket kan bero på högre kvalitetskrav m m inom äldreomsorg, skola, barnomsorg m m. Ökningen är högre än för den jämförda kommungruppen.

Utdebiteringen är avsevärt högre än genomsnittet och kommunen fördelar mer resurser till Barnomsorg, Äldreomsorg samt Individ- och familjeomsorg än vad som skatteutjämningsystemet ger kompensation för. Mindre resurser fördelas däremot till Grundskola samt Gymnasieskola.

Vid jämförelse av kostnadsutjämningsystemets strukturkostnad och den faktiska kostnaden framgår att Vänersborgs har högre kostnad än den som "tillåts" Barnomsorg, Äldreomsorg samt Individ- och familjeomsorg medan Grundskola samt Gymnasieskola har lägre kostnader. Denna slutsats kan vara missvisande att göra om jämförelsen görs mot gruppen "liknande strukturkommuner, all verksamhet" och därför har jämförelsen även gjorts för respektive område och dess jämförelsekommuner enligt bilaga 4.

Bilaga 4 visar vid jämförelsen med "rätt" kommuner att kostnaderna är genomsnittlig för barnomsorg, något under genomsnittet för utbildningsverksamheten men avsevärt högre än genomsnittet för äldreomsorg.

Om en kommun totalt sett bedriver en verksamhet med en ambition som är högre än vad strukturfaktorerna kompenserar för så kan detta avspeglas i en högre utdebitering än genomsnittet vilket till viss del är fallet för Vänersborgs kommun.

2.2 Finansiella nyckeltal

2.2.1 Bilaga 2

De finansiella nyckeltalen påvisar Vänersborg kommuns resultat och ekonomiska ställning vid en viss tidpunkt. Genom att använda måttet ”verksamhetens nettokostnad kr/inv” erhålls god jämförelse mellan den egna kommunen i tiden och mot andra kommuner. Jämförs verksamhetens nettokostnad med alla skatteintäkter, statsbidrag/utjämningsbidrag beskrivs en indikator på om kommunen klarar av att finansiera sin löpande verksamhet.

Soliditetsmättet anger hur stor del av tillgångarna som är finansierade med egna medel. Ett högt soliditetsmått visar att en kommun har en god betalningsförmåga på lång sikt.

2.2.2 Analys

Finansiella nyckeltal	Vänersborgs kommun	Jämförelsegrupp, all verksamhet.	Länets kommuner	Rikets kommuner
Verksamhetens nettokostnad kr/inv				
2004	34 989	35 060	35 601	36 695
2005	37 417	36 247	36 839	37 898
2006	39 204	37 761	38 445	39 347
Nettokostnad i % av Skatteintäkter				
2004	97	101,7	98,9	99,8
2005	96	99,8	97,5	97,9
2006	96	98,3	96,9	97,0
Personalkostnaden i % av verksamhetskostnaderna				
2004	63	67,2	65,9	63,3
2005	63	66,3	65,5	62,8
2006	63	66,2	65,2	62,5
Soliditetsutveckling				
2004	58	57,9	51,6	50,3
2005	57	58,9	53,9	51,5
2006	59	60,3	54,9	52,5

2.2.3 Slutsats

Vänersborg har en positiv trend (om än svag) avseende utvecklingen av nettokostnadernas andel av skatteintäkterna, en trend som finns även bland övriga kommuner i jämförelsegruppen men där är utvecklingen starkare.

Vänersborg har en sämre soliditetsutveckling än länets kommuner, riket samt övriga jämförelsekommuner. Av bilaga 2 framgår att Vänersborg totalt sett har en ekonomisk beredskap som är något sämre än övriga kommuner.

Resultatets andel av skatteintäkterna är avsevärt mycket sämre i Vänersborg än i ”liknande strukturkommuner” vilket är av mycket stor betydelse. Bilaga 2 är däremot missvisande i och med att några av kommunerna har mycket höga resultat. Vänersborgs resultat på 4 % är en nivå som i jämförelse med landet är hög. Om kommunen skall lyckas att skapa en positiv soliditetsutveckling är det viktigt att kommunen har goda budgetrutiner för att skapa så goda resultat att den ekonomiska styrkan ej försämras.

Personalkostnadernas andel av verksamhetskostnaderna är stabil i Vänersborgs kommun och andelen något lägre än i de jämförda kommungrupperna .

2.3 Verksamhetskostnader och kvalitet, Bilaga 3

2.3.1 Mätning information

Bilaga 3 visar en översiktlig bild avseende merparten av den kommunala verksamheten. I och med att merparten av verksamheten redovisas så används jämförelsegruppen ”liknande strukturkommuner, all verksamhet”.

2.3.2 Analys

Kommun	Politisk verksamhet	Infrastruktur, skydd mm	Fritid	Kultur	Individ- och familjeomsorg	Särskilt rikt insatser	Summa egen verksamhet	Affärsverksamhet	Ekonomiskt bistånd per inv	Arbetsmarkn åtg nettokostn kr per inv
Vänersborg	999	2 648	969	901	2 306	350	39 171	244	773	390
Ale	530	1 546	853	1085	3 362	295	37 708	189	556	216
Oskarshamn	630	2 677	997	1534	2 950	91	40 069	275	722	92
Lidköping	411	2 193	1156	1197	2 029	380	38 795	378	531	390
Borlänge	535	3 479	1141	1449	3 655	296	40 229	336	1470	314
Timrå	569	2 894	616	1571	2 159	617	38 235	320	852	613
Enköping	620	3 033	862	1139	2 986	236	37 483	801	745	246
Ljungby	427	2 487	756	987	1 625	140	38 584	579	529	225
Mariestad	328	2 734	625	893	2 206	240	37 302	510	317	213
Karlskrona	408	2 073	770	1117	2 013	197	35 679	264	910	198
Ängelholm	459	2 292	869	812	1 767	110	34 897	1	638	147
Genomsnitt	538	2551	874	1153	2460	268	38014	354	731	277

Ovanstående utdrag av bilaga 3 visar de områden som inte analyseras i bilagorna 4-8.

Vänersborgs kommun redovisar högre kostnader (mer än 105 % av genomsnittet) än ”jämförbara kommuner för all verksamhet” för ”Politisk verksamhet, Fritid, Särskilt riktade åtgärder samt Arbetsmarknadsåtgärder”. Övriga områden har låga kostnader med särskilt låga kostnader för ”Kultur och Affärsverksamhet”. Det är viktigt att beakta att denna bilaga visar nettokostnader per invånare och skall inte jämföras med bilaga 1 som visar skillnaden mot strukturkostnaden.

För ”Kultur och Affärsverksamhet” har Vänersborg en nettokostnad som är 362 kronor lägre än genomsnittet (per invånare) vilket motsvarar 13,4 Mnr.

I Infrastruktur och skydd ingår fysisk och teknisk planering, näringslivsbefrämjande åtgärder, turistverksamhet, gator och vägar, parker, miljö- och hälsoskydd, konsument- och energirådgivning samt räddningstjänst och totalförsvaret.

Beror de låga nettokostnaderna för ” Kultur och Affärsverksamhet” på låg kvalitet eller på hög kostnadsmedvetenhet?

2.3.3 Slutsats

Vänersborg har högre kostnader i denna jämförelsegrupp för ” Politisk verksamhet, Fritid, Särskilt riktade åtgärder samt Arbetsmarknadsåtgärder” men mycket låga/låga kostnader för ” Kultur och Affärsverksamhet” .

Bilagan visar att Vänersborgs kommun har en kostnadsnivå som totalt sett är något högre än genomsnittet för jämförbara kommuner (det är däremot viktigt att beakta att denna jämförelse kan vara missvisande i och med att de stora områdena skola, barnomsorg och äldreomsorg skall jämföras med avvikelser mot strukturfaktorerna) .

2.4 Verksamhetskostnader och kvalitet, Bilaga 4-8

2.4.1 Mätninginformation

För bilagorna 4-8 analyseras områdena Barnomsorg, Utbildning, Äldreomsorg samt Individ- och familjeomsorg. För varje område jämförs Vänersborgs kommun med de kommuner som har mest likartade förutsättningar bl a ur skatteutjämningsperspektivet.

2.4.2 Analys

Barnomsorg

Vid en jämförelse med liknande kommuner för barnomsorg så har Vänersborg en nettokostnad som är något högre än genomsnittet (4 698 kr/inv för Vänersborg, genomsnittet är 4 619 kr/inv). Av bilaga 6 framgår att Vänersborg har en genomsnittlig kostnad/heltidsbarn för Förskoleverksamheten samt Familjedaghem men att Fritidshem är avsevärt dyrare än genomsnittet.

Av förskolans kostnader är personalkostnaden något över genomsnittet 75 % (snittet är 74 %). Antalet barn per årsarbetare är över genomsnittet, 5,6. Detta tal kan även vara ett kvalitetsmått som för Vänersborg därmed skulle vara negativt.

Det är viktigt att påpeka att kostnaden för Vänersborg är totalt sett är hög vilket visar sig i förhållande till strukturfaktorerna där Vänersborg har höga kostnader för barnomsorgen (+ 6,5 %).

Utbildningsverksamhet

Enligt bilaga 4 har Vänersborg en kostnad för utbildningsverksamheten som är något under genomsnittet i jämförelse med jämförelsegruppen, enligt bilaga 6 har Vänersborg lägre kostnader per grundskoleelev än genomsnittet. Enligt skolverkets statistik (bilaga 7) är undervisningskostnaden låg i Vänersborg med ett förhållandevis lågt antal lärare per 100 elever (8,1 per 100 elever, genomsnitt 8,5).

I Vänersborg är 89,4 % av eleverna behöriga till gymnasiet vilket är genomsnittligt för kommungruppen men det som är ett viktigare kvalitetsmått är ”Salsa-värdet” som visar att grundskolan presterar en sämre kvalitet än för vad det finns förutsättningar. Detta framkommer genom att ”Salsa-värdet” är - 1 %, vilket är lägre än ”börvärdet” som är 0.

Gymnasiekostnaderna är svårare att jämföra i och med att det inte finns något Salsa-värde men en något större andel av eleverna än i övriga kommuner fullföljer utbildningen inom 4 år. Kostnaden per elev är låg och antalet lärare per 100 elever är lågt vilket kan förväntas i och med att kostnaden för gymnasieskolan ligger 5,5 % under strukturkostnadsnivån.

Bilaga 4 och 5, Äldreomsorg.

Vänersborg kommuns kostnader för äldreomsorg (exkl handikappomsorg) ligger över genomsnittet för kommuner med liknande strukturfaktorer för äldreomsorg (nettokostnad per invånare 8 535 kronor, genomsnittet är 7 755 kronor).

Även vid en jämförelse med kommuner med liknande strukturfaktorer har Vänersborg kostnader som är 6,6 % högre än vad strukturfaktorerna ger kompensation för vilket antingen är ett mått på att kvalitén är för hög eller att verksamheten bedrivs mindre effektivt.

Enligt bilaga 5 är nettokostnaden per invånare 65-w år lägre i Vänersborg, lägre än genomsnittet för jämförbara kommuner. En förklaring till äldreomsorgens kostnadsnivå är att kostnaden per vårdtagare inom ”särskilt boende” är lågt (417 tkr/vårdtagare i förhållande till 459 tkr/vårdtagare för jämförelsegruppen) men med en stor del av åldersgruppen som utnyttjar verksamheten.

För ”ordinärt boende” är kostnad per vårdtagare mycket hög (325 tkr/vårdtagare i förhållande till 194 tkr/vårdtagare för jämförelsegruppen) men det är en mindre andel som har omsorg vilket sänker den totala kostnaden för ”ordinärt boende”.

IFO bilaga 8

Vänersborg kommuns kostnader för Individ- och familjeomsorg är något lägre än genomsnittet för kommuner med liknande strukturfaktorer (nettokostnad per invånare 2 306 kronor, genomsnittet är 2 378 kronor).

Även vid en jämförelse med kommuner med liknande strukturfaktorer har Vänersborg kostnader som är 0,9 % högre än vad strukturfaktorerna ger kompensation för vilket antingen är ett mått på att kvalitén är för hög eller att verksamheten bedrivs mindre effektivt. Noterbart är att denna jämförelsegrupp ligger 8,8 % över strukturkostnadsnivån.

Kostnader för ”Ekonomiskt bistånd” är förhållandevis hög i Vänersborg medan övriga kostnadsgruppen är något lägre än genomsnittet.

2.4.3 Slutsats

Barnomsorg. I förhållande till jämförelsegruppen har Vänersborg högre kostnader och i förhållande till strukturen fördelar Vänersborg en stor del av skatteintäkterna till barnomsorgen. Ett kvalitetsmått för barnomsorgen är om antalet barn per vuxen är lågt

eller högt och här redovisar Vänersborg en hög nivå vilket kan avspegla en något sämre kvalitet.

Grundskoleverksamheten bedrivs till en genomsnittlig kostnad men skolan presterar en sämre kvalitet.

Äldreomsorgsverksamheten genomförs till en kostnad över genomsnittet. Vid en jämförelse med kommuner med liknande strukturfaktorer har Vänersborg kostnader som är 6,6 % högre än vad strukturfaktorerna ger kompensation vilket kan vara ett mått på högre kvalitet eller på mindre effektivare verksamhet.

3 Sammanfattad analys

Som en översiktlig bedömning kan konstateras att Vänersborg totalt sett har nettokostnader som är högre än genomsnittet. De finansiella nyckeltalen visar på en grundekonomi som är något sämre än övriga jämförda kommuner. Soliditeten har förbättrats de senaste åren men inte lika bra som jämförbara kommuner.

I förhållande till strukturfaktorerna för respektive område har Vänersborg ”för höga” kostnader för Barnomsorg, Äldreomsorg samt Individ- och familjeomsorg.

Denna höga nivå kan inte förklaras av kvalitetsfaktorer som lågt antal barn/vuxen, bra ”Salsa-värdet” för grundskolan eller liknande.

Kostnader för ”Kultur och Affärsverksamhet” är lägre i Vänersborg än genomsnittet. Dessa punkter kan vara svåra att jämföra i och med att strukturfaktorerna för dessa områden är få och oprecisa och kan kräva en djupare analys.

Utdebiteringen i Vänersborgs kommun är den högsta bland de jämförbara kommunerna.